

**OLAĞANÜSTÜ HAL KAPSAMINDA GÖREVDEN ÇIKARILAN,
İHRAÇ EDİLEN, UZAKLAŞTIRILAN KAMU PERSONELİNİN
HUKUKİ HAKLARI**

**Türk Psikologlar Derneği Vekili
Av. Mehmet Ferit aka**

Bu metinde sırasıyla 21.7.2016 tarihinde ilan edilen Olağanüstü Hal kapsamında Bakanlar Kurulunca çıkarılan 667, 669, 670, 672, 673 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde kamu görevlilerinin görevlerinden çıkarılmasına ve uzaklaştırılmasına ilişkin düzenlemelere, bu düzenlemelerin hukuksal statüsüne ve bu düzenlemelere karşı ilgililerin hukuki başvuru yollarının neler olduğuna yer verilecektir.

**A) KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERDE YER ALAN KAMU GÖREVİNDEN
ÇIKARILMAYA İLİŞKİN HÜKÜMLER**

(KHK'ların ilgili metinlere yazının sonunda yer verilmiştir)

Karar Sayısı: KHK/667 - 23.7.2016 tarihli Resmi Gazete (MADDE 4 ve MADDE 10)

Karar Sayısı: KHK/669 – 31.7.2016 tarihli Resmi Gazete (MADDE 3)

Karar Sayısı: KHK/670 - 17.8.2016 tarihli Resmi Gazete (MADDE 2)

Karar Sayısı: KHK/672 – 1.9.2016 tarihli Resmi Gazete (MADDE 2)

Karar Sayısı: KHK/673 – 1.9.2016 tarihli Resmi Gazete (MADDE 8 - MADDE 10)

Düzenlemelerin Özeti;

-Kamu görevlilerinin görevden çıkartılmasına, ihraç edilmelerine ve uzaklaştırılmalarına ilişkin yukarıda aktarılan düzenlemelerde kamu görevinden çıkartılma 2 farklı hukuki yöntemle yer almaktadır. Bunlardan ilki Kararnamenin yetkilendirdiği kurum ve makamların işlemleri ile görevden çıkarılma, ikincisi ise Kararnamelerin ekli metinlerinde kamu görevlisinin adına yer verilerek bizzat KHK ile görevden çıkartılmadır.

-Görevine son verilen kamu görevlilerinin yeniden kamu görevinde yer almasının önü kapatılmıştır.

- Kendi mevzuat hükümleri gereğince görevden uzaklaştırılan kamu görevlileri hakkında bu mevzuatta yer alan soruşturma süreleri uygulanmayacaktır, görevden uzaklaştırma tedbirinin ne kadarlık bir süre boyunca devam edebileceği belirsiz bırakılmıştır.

-Görevden çıkartılmalara ilişkin açılacak davalarda OHAL süresince yürütmenin durdurulması kararı verilmesi engellenmiştir.

-Ekli listelerde yer alan kamu görevlilerinin görevlerine tebligata gerek kalmaksızın KHK'nın yayınlaması tarihi ile son verilmiştir.

-Görevine son verilen kamu görevlileri için yetkili kuruma yapılacak itirazların önü açılmış, bu itirazlar üzerine verilecek değişiklik yaratan kararların yine Resmi Gazetede yayımlanacağı hükme bağlanmıştır.

B- KHK ÇIKARMA YETKİSİ VE KHK'LARIN HUKUKSAL STATÜSÜ

Yukarıda aktarılan düzenlemelerin yer aldığı OHK'lar (Olağanüstü Hal Kararnameleri) Anayasanın 121 inci maddesi ile 25/10/1983 tarihli ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu'nun 4 üncü maddesine göre, Cumhurbaşkanı'nın başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu'nca çıkartılmıştır.

T.C Anayasası Madde 121:

"Olağanüstü hal süresince, Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda, kanun hükmünde kararnameler çıkarabilir. Bu kararnameler, Resmî Gazetede yayımlanır ve aynı gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur; bunların Meclisce onaylanmasına ilişkin süre ve usul, İçtüzükte belirlenir."

2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu Madde 4:

"Olağanüstü hal süresince, Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda Anayasanın 91 inci maddesindeki kısıtlamalara ve usule bağlı olmaksızın, kanun hükmünde kararnameler çıkarabilir. Bu kararnameler Resmî Gazete'de yayımlanır ve aynı gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur."

Görüldüğü gibi ilgili yasa maddeleri çerçevesinde Bakanlar Kurulu Olağanüstü hal süresince KHK çıkarabilir ve yine aynı yasalar gereği KHK çıkarma yetkisi belirli usullere tabidir. Bunlardan ilki aktarılan maddelerde de yer alan KHK'nın aynı gün içinde meclis onayına sunulmasıdır. Bir diğer usul ise Anayasa'nın 121. Maddesinde yer alan atıf sebebiyle Meclis İçtüzüğünde yer alan düzenlemedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü (Resmî Gazete : 13 . 4 . 1973 – Sayı : 14506)

"Olağanüstü hal ve sıkıyönetim kanun hükmündeki kararnamelerinin görüşülmesi

MADDE 128– *Anayasanın 121 ve 122 nci maddeleri gereğince çıkarılan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan kanun hükmünde kararnameler, Anayasanın ve İçtüzüğün kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesi için koyduğu kurallara göre ancak, komisyonlarda ve Genel*

Kurulda diğer kanun hükmünde kararnemelerle, kanun tasarı ve tekliflerinden önce, ivedilikle en geç otuz gün içinde görüşülür ve karara bağlanır.

Komisyonlarda en geç yirmi gün içinde görüşmeleri tamamlanmayan kanun hükmünde kararnemeler Meclis Başkanlığınca doğrudan doğruya Genel Kurul gündemine alınır.”

Yukarıda yer verilen ve sonuncusunun yayımlanma tarihi 1.9.2016 olan KHK'ların çıkarılma usullerine ilişkin olan bu düzenlemeler göstermektedir ki; yasal zorunluluklara uyulmaksızın Meclis Komisyonlara yahut 20. Günün sonunda Genel Kurul gündemine alınmayan KHK'lar hukuksal olarak Kanun statüsünde değillerdir.

Bu haliyle kamu görevlilerine ilişkin işlemler olan;

- a) Kamu görevlilerinin görevden uzaklaştırılmaları,
- b) KHK kapsamında yetkiler ile idari merciler tarafından kamu görevlilerinin görevden çıkarılmaları,
- c) KHK eklerinde kamu görevlilerinin isimlerine yer verilerek görevden çıkarılmaları'na **karşı başvurulacak yol “İdari Yargı” yolu ya da “Anayasa Mahkemesinde Bireysel Başvuru Hakkının Kullanılması” olacaktır.**

C – HUKUKİ BAŞVURU YOLLARI

Bireylerin idareye karşı menfaatleri bulunan konularda işlem yapılması amacı ile başvuruda bulunma hakkı ve menfaatleri bulunan konularda idari eylem ve işlemlere karşı dava açma hakkı 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda tanınmıştır. Dava açma hakkının kullanılması içinse idari başvuru yollarının tüketilmesi şartı aranmıştır.

Yukarıda hükümlerine yer verilen KHK'la ve İYUK'ta yer alan düzenlemeler ışığında hukuki başvuru yolları aşağıdaki gibidir.

1-Görevden Uzaklaştırılan Kamu Görevlileri İçin

Görevden uzaklaştırma işlemi 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 137. maddesi uyarınca gerçekleştirilen bir tedbir işlemidir. Görevden uzaklaştırma işlemine ilişkin Olağanüstü Hal Kararnamesi ile yapılan değişiklik şu şekildedir. 31.7.2016 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 669 Sayılı KHK'nin 3. maddesinde; "15/07/2016 tarihinden sonra milli güvenlik gerekçesiyle görevden uzaklaştırılan kamu görevlileri hakkında ilgili mevzuatında öngörülen soruşturma açma süreleri olağanüstü hal süresince uygulanmaz" hükmü yer almaktadır. Bu nedenle kamu görevlileri hakkında alınacak görevden uzaklaştırma işlemlerinden sonra açılacak soruşturmalarda 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda öngörülen 10 iş günlük soruşturma süresi uygulanmayacaktır.

Açığa alınmak kişinin görevine son verildiği anlamına gelmemektedir. Kamu görevlisi bu süreç içerisinde devletten maaşının üçte ikisini almaya devam edecek, durumu ise oluşturulacak kurulda değerlendirilecek, kurulun değerlendirmesi sonrasında kamu

görevinden çıkarma işlemi uygulanabilecektir. Görevden uzaklaştırma tamamlanmış bir idari işlem değildir. Uzaklaştırma süresinin sonunda verilen karara karşı ise kamu görevlilerinin aşağıda tanımlanan süreler içerisinde İdari Yargı'da iptal davası açma hakkı bulunmaktadır. Bunun dışında tedbir niteliğinde olan "görevden uzaklaştırma" KHK düzenlemesiyle belirsiz bir sürede uzun bir müddet devam ettirilip kişilerin mesleki, sosyal ve ekonomik yaşamının katlanılmaz hale gelmesi ile temel hakların ihlali boyutlarına vardığında, haklarında görevden uzaklaştırma kararı verilenlerin hukukun genel ilkelerine dayanılarak soruşturmanın sona erdirilmesi yönünde başvuru haklarının doğacağı düşünülmektedir.

2- 667 sayılı KHK'da Verilen Yetkiler ile İlgili İdari Merci Kararı ile Görevden Çıkartılan Kamu Görevlileri İçin

667 sayılı KHK'da adı geçen idari makamlara, ilgili kişilerin kamu görevinden çıkartılması yetkisi tanınmış, ve görevine son verilenlerin bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemeyeceği, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemeyeceği hükme bağlanmış, 673 sayılı KHK ile de bu mercilerin kararlarına ilgili kanunlarda yer alan hükümlere göre itiraz edilebileceği düzenlenmiştir.

Bu kapsamda görevine son verilen kamu görevlileri; İYUK'ta yer alan usullere göre işlemi gerçekleştiren merciye, işlemin kaldırılması talebi ile işlem tarihini takip eden 60 gün içerisinde başvuruda bulunmalıdır.

Bu başvuru açık şekilde reddolunur yahut 60 gün içinde cevap verilmeksizin zımnen reddedilirse, başvurunun reddi tarihinden itibaren 60 gün içerisinde yetkili İdare Mahkemesi'nde işlemin iptali talebi ile dava açılmalıdır.

667 sayılı KHK 10. Madde gereği açılan bu davalarda OHAL süresince yürütmenin durdurulması kararı verilemeyecektir.

3- 670 ve 672 sayılı KHK'lardaki Ekli Listelerde İsimlerine Yer Verilerek Görevden Çıkartılan Kamu Görevlileri İçin

Yukarıda açıklandığı gibi söz konusu KHK'lar usulüne uygun şekilde Meclis onayına sunulmamaları sebebiyle Kanun Hükmünde Kararname biçimlerine rağmen Yasalaşmamışlardır. Belirtilen sürede Meclis tarafından onaylanmayan KHK'ların hukuksal statüsü hakkında başkaca açık bir düzenleme de bulunmamaktadır. Bu durum da çeşitli görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Bunlardan ilki KHK'ların usulen Anayasa'ya ve diğer yasalara aykırı olduğu ve uygulanabilir düzenleyici işlemler olma özelliklerinin bulunmadığı, ikincisi ise Kanun niteliği olmayıp idarenin genel düzenleyici işlemleri niteliğinde olduğu yönündedir. Bu görüş farklılıkları ise uygulamada hukuki başvuru yollarının belirlenmesinde de farklı sonuçlara neden olmaktadır.

İlk görüşe göre söz konusu KHK'lar hakkında idari yargı yolu yerine Anayasa Mahkemesi'nde bireysel başvuru hakkının kullanılması gerekecektir.

Diğer görüşe göre ise Bakanlar Kurulu'nca çıkarılan KHK'lar düzenleyici idari işlemler olarak Bakanlar Kurulu kararları statüsünde sayılabilecekler 5437 sayılı Danıştay Kanunu gereğince de KHK'lar hakkında İlk Derece Mahkemesi olarak Danıştay'da iptal davası açılabilir yahut yasal olarak niteliği açıkça belirtilmemiş bu idari işlemler hakkında İdari Yargıdaki genel mahkemeler olarak kabul edilen İdare Mahkemeleri'nde dava açılması gerekecektir.

Devam eden süreçte hem İdare Mahkemelerinde iptal davaları açılmış hem de 672 sayılı KHK'nın tamamının iptali istemi ile Danıştay'da dava açılmış ancak henüz herhangi bir yargı mercii görev konusunda bir karar vermemiştir.

Kanımızca; söz konusu KHK'lar Meclis'te onaylanmayarak uygulanabilirliğini yitirmiş olup bu KHK'lara ilişkin mevcut tüm uygulamalara karşı Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru hakkı kapsamında başvuruda bulunulmalıdır. Ancak yine de bu hukuksal duruma rağmen halen uygulanmakta olan 670 ve 672 sayılı KHK'lar ile görevlerine son verilen kamu görevlileri kendi isimlerinin yer aldığı KHK'nın yayımlanma tarihi itibarıyla 60 gün içerisinde idari yargıda dava açma haklarını da kullanmadılar.

EK: KHK'larda Yer Alan İlgili Düzenlemeler:

Karar Sayısı: KHK/667 - 23.7.2016 tarihli Resmi Gazete

"Kamu görevlilerine ilişkin tedbirler

MADDE 4 – (1) *Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen;*

...

(2) Birinci fıkra uyarınca görevine son verilenler bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemez, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler;

Yürürlüğün durdurulması

MADDE 10 – (1) *Bu Kanun Hükmünde Kararname kapsamında alınan kararlar ve yapılan işlemler nedeniyle açılan davalarda yürütmenin durdurulmasına karar verilemez."*

Karar Sayısı: KHK/669 – 31.7.2016 tarihli Resmi Gazete

"Kamu görevlilerine ilişkin tedbirler

MADDE 3 - (1) *15/7/2016 tarihinden sonra milli güvenlik gerekçesiyle görevden uzaklaştırılan kamu görevlileri hakkında ilgili mevzuatında öngörülen soruşturma açma süreleri olağanüstü hal süresince uygulanmaz."*

Karar Sayısı: KHK/670 - 17.8.2016 tarihli Resmi Gazete

“Kamu personeline ilişkin tedbirler

MADDE 2 - (T) Milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen Fethullahçı Terör Örgütüne (FETÖ/PDY) aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olan;

a) Ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden

b) Ekli (2) sayılı listede yer alan kişiler Türk Silahlı Kuvvetlerinden,

c) Ekli (3) sayılı listede yer alan kişiler Sahil Güvenlik Komutanlığı teşkilatından.

ç) Ekli (4) sayılı listede yer alan kişiler Emniyet Genel Müdürlüğü teşkilatından,

başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. **Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz.** Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.”

Karar Sayısı: KHK/672 – 1.9.2016 tarihli Resmi Gazete

“KHK/670 madde 2’de yer alan aynı metin ile”

Karar Sayısı: KHK/673 – 1.9.2016 tarihli Resmi Gazete

“Görevden uzaklaştırılanların iade usulü

MADDE 8- (1) 15/7/2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsü ve terör eylemi sonrasında kamu kurum ve kuruluşlarınca ilgili mevzuatına göre görevden uzaklaştırılan ve yönetici kadrolarında bulunan personelin görevlerine iadesi, halen buldukları yöneticilik görevi dışında öğrenim durumları ve kazanılmış hak aylık derecelerine uygun kadro ve pozisyonlara atanmak suretiyle de yerine getirilebilir.

Değiştirilen hükümler

MADDE 10- (1) 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasına ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Meslekten çıkarma kararlarına karşı ilgili kanunlarda yer alan hükümler uyarınca itiraz edilmesi veya yeniden inceleme talebinde bulunulması üzerine verilen kararlar da Resmi Gazetede yayımlanır ve yayımı tarihinde ilgililere tebliğ edilmiş sayılır."